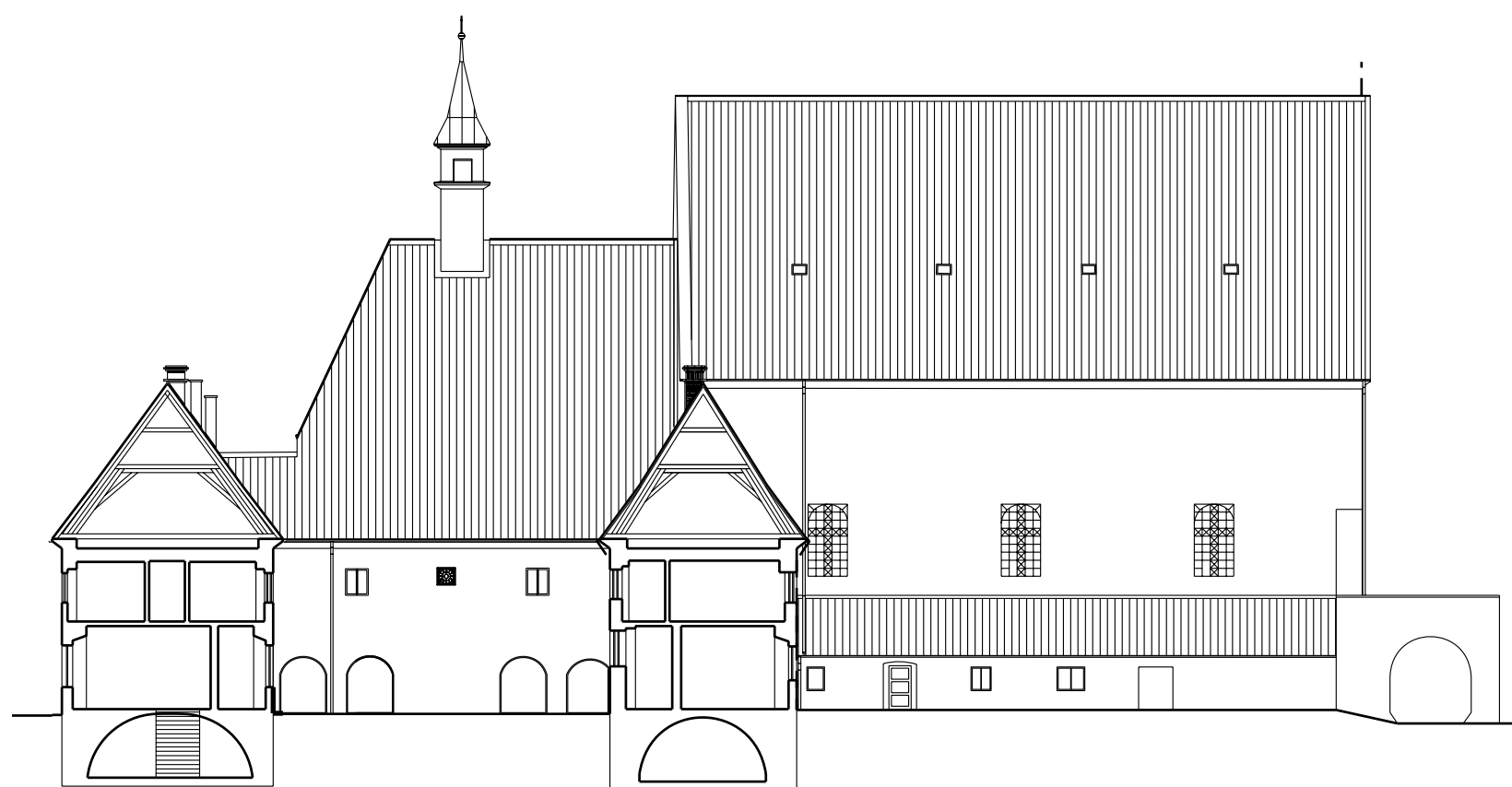

ROVNAKÉ NO PREDSA RÔZNE

KOMPARATÍVNA ANALÝZA KRONÍK DVOCH KAPUCÍNSKÝCH KLÁŠTOROV

ERIKA JURÍKOVÁ · LADISLAV TKÁČIK

KAPUCÍNI V PEZINKU

Kapucínske kláštory na území dnešného Slovenska patrili do Rakúskej, neskôr Rakúsko-uhorskej a Českej provincie. Pezínok (lat. *Bazinium*) bol prvým uhorským mestom, do ktorého kapucíni prišli. Stalo sa tak v roku 1674, a to na základe introdukčného dekrétu cisára Leopolda. Uvedenie kapucínov do mesta sa uskutočnilo 10. júna 1674 za účasti ostrihomského arcibiskupa Juraja Szelepecsényiho, apoštolského prefekta p. Imricha, grófa Mikuláša Pálffyho a ďalších významných šľachticov. Po slávnostnej bohoslužbe boli prítomní pozvaní na hostinu do domu pezinského meštana Jána Spacaja. V tomto dome zároveň bývali kapucíni až do času, kým im mesto prenajalo dom. Stavba vlastného kostola a kláštora, ktorá sa musela vysporiadať s nemalými finančnými a organizačnými ťažkosťami, začala 26. júla 1715. Základný kameň položil benediktín žijúci s kapucínmi Placidus Bühel. Výstavbu dokončili po mnohých komplikáciách a predĺžovaní niekedy v polovici 18. storočia. Priebeh stavby dokumentujú chronogramy, ktoré sú vytesané v rôznych častiach kláštora. Počas protihabsburského povstania museli rehoľní bratia na rozkaz Imricha Thökölyho miesto opustiť, a to aj napriek osobnej intervencii u sedmohradského kniežaťa. Kostol a kláštor, postavené s podporou mecénov, obývajú kapucíni aj v súčasnosti.

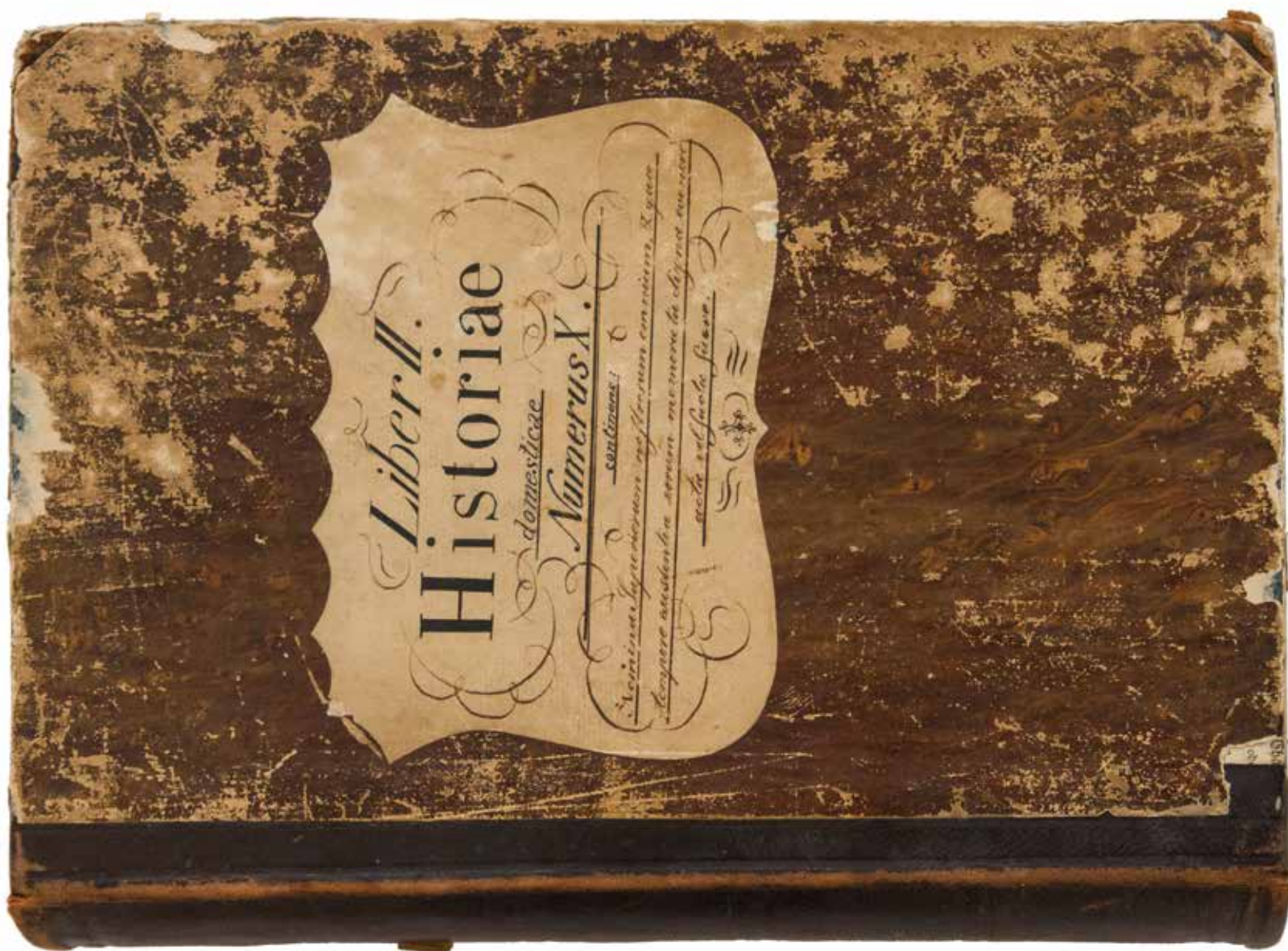
KRONIKA PEZINSKÉHO KAPUCÍNSKEHO KLÁŠTORA

Väzba	kožená
Rozsah	619 strán
Zachytené obdobie	1673 – 1905
Jazyk	latinský, s nemeckými vsuvkami
Štruktúra	chronologicky zapísané záznamy, cisárske buly, dekréty, závety, index mien

Latinská kronika je dielom kapucínskeho pátra Klementa Modranského. Začal ju písať retrospektívne v roku 1746. Údaje o dejinách pezinskej kapucínskej komunity čerpal z análov kronikára provincie, viedenského pátra Meinrada z Bavorska. Obdobie od roku 1700 spracoval na základe vlastných skúseností, pozorovaní a správ, ktoré dostával. Preto sa táto časť kroniky považuje za historicky najkorektnejšiu a najhodnovernejšiu. Obsahom kroniky sú predovšetkým záznamy o pezinskom kláštore: príchody a odchody bratov, ich úmrtia, dary dobrodincov, ekonomické údaje, donácie šľachticov, dary miestnych ľudí a pod. Okrem toho sú v kronike zachytené aj udalosti provinčného rehoľného života, ako napr. voľba predstaviteľov, nastúpenie pápežov do úradu, ich úmrtia. Z civilného diania kronikár zaznamenal významné udalosti zo života panovníckej rodiny, vojenské konflikty a vzbury, protiturecký odboj, protihabsburské povstania a iné. Posledný, mimoriadne stručný záznam je datovaný v roku 1905.

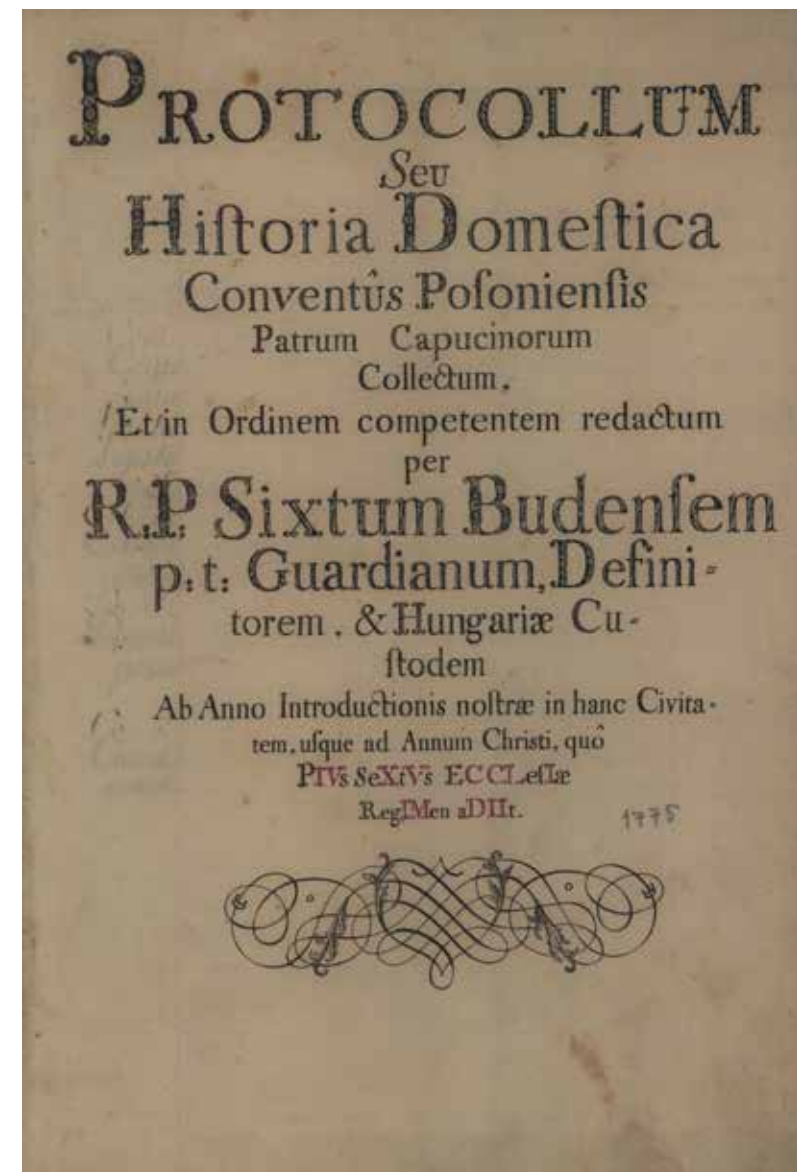
KAPUCÍNI V BRATISLAVE (PREŠPORKU)

V júli 1676 predniesol cisár Leopold I. predsedovi maďarskej dvornej komory, biskupovi Leopoldovi Koloničovi z Viedenského Nového mesta žiadosť, aby pripravil všetko potrebné pre uvedenie kapucínov do Bratislavy. Biskupovi sa podarilo získať pre kapucínov kaplnku sv. Kataríny v Bratislave a blízko stojaci dom. Už 25. novembra 1676 sa kapucíni mohli do mesta prísťahovať. V kaplnke sv. Kataríny 35 rokov kázali, spovedali a slúžili sväté omše. Kostol si postavili vďaka Eleonóre Terézii, grófyke de Strattmann a Payerbach, žene tajného cisárskeho radcu grófa Františka de Strattmann. Pôvodne chcela postaviť pre kapucínov na vlastné náklady kostol a kláštor v Payerbachu, ale nedostala súhlas ani od passauského biskupa Johanna Philippa, ani od cisárskej vlády. Kapucíni grófyke predložili prosbu, či by mohla financovať výstavbu kláštora v Bratislave. Grófska súhlasila a dala k dispozícii niekoľko tisíc guldenov. Takto mohol infulovaný dómsky prepošť gróf de Volkra 17. decembra 1708 v mene uhorského prímasa, ostrihomského kardinála a arcibiskupa Kristiána Augusta slávnostne položiť základný kameň kláštora. Koncom septembra 1709 bol hotový chór s malou vežou, sakristia a príslahlé oratórium. 4. októbra toho istého roku slúžil ostrihomský arcibiskup kardinál Kristián August v chóre prvú svätú omšu. Na tejto slávnosti bola prítomná aj grófska Eleonóra Terézia. O tri roky neskôr, v roku 1712 sa kapucíni presídlili do novovybudovaného kláštora. V roku 1732 dostali kapucíni od mesta záhradu a dva domy. v r. 1735 mal kostol statické problémy a vyžadoval si opravu. Preto nechal ostrihomský arcibiskup Imrich Eszterházy, veľký dobrodinec kapucínov, na vlastné náklady od základu zreštaurovať kostol pod podmienkou, že kapucíni prevezmú správu kaplnky sv. Jána Almužníka v Dóme sv. Martina. Viedenský vojenský inžinier Felicea Donata Allia v rokoch 1736 – 1737 budovu staticky zabezpečil a kostol dostával spolu so staviteľom, kapucínskym rehoľným bratom Bertholdom, ktorý v kostole postavil tiež hlavný oltár. V roku 1737 dokončil ostrihomský arcibiskup Imrich Eszterházy stavbu kláštora, pričom nechal postaviť ešte dva trakty so sakristiou a knižnicou. Pri bráne bol postavený nový trakt s piatimi celami pre domácich a cudzích, v záhrade vznikol lazaret.

KRONIKA BRATISLAVSKÉHO KAPUCÍNSKEHO KLÁŠTORA

Väzba	kožená
Rozsah	2 zväzky: 808 s. (posledný záznam na s. 743, r. 1918), s. 809-1500 (posledný záznam na s. 1340, r. 1900), záznamy do r. 2000
Zachytené obdobie	1676 – 2000
Jazyk	latinský, slovenský
Štruktúra	10 tematických častí, v rámci ktorých sú udalosti radené chronologicky

Na začiatku kroniky je vložený v súčasnosti strojom napísaný zoznam guardiánov a predstaviteľov od r. 1676 do r. 2000. Kronika sa delí do desiatich tematických častí, v rámci ktorých sú správy radené chronologicky. V prvej časti sa popisujú udalosti súvisiace s vovedením kapucínov na miesto, kto sa zaslúžil o postavenie budovy a jej opravu (účtovné záznamy, chronogramy). Nachádzajú sa tu od r. 1998 zápisy v slovenčine, spätne zachytávajúce r. 1939 – 1998, potom po r. 2000, keď sa uskutočnila generálna vizitácia kláštora. Ďalej pokračujú časti zachytávajúce súdne spory od r. 1729, zákony, ktoré sa týkali kapucínov, pápežské buly, cisárske a kráľovské dekréty, korešpondencia s biskupom a predstaviteľmi rehole. V samostatnej časti sa nachádza zoznam konvertitov na katolícku vieru, zoznam rehoľníkov, záznamy o ich pôsobení a profesných sľuboch. Nasleduje časť venovaná mendikačným miestam, kedy ich kláštor nadobudol alebo stratil. Osobitne je zaradený súpis bratov, ktorí zomreli alebo boli pochovaní v bratislavskom kláštore. Poslednú časť tvorí menný zoznam prestavených, ich rozhodnutia, korešpondencia a zaslúhy o kláštor. Kronika je napísaná veľkým množstvom pisárskych rúk, je pomerne v zachovalom stave. Momentálne je uložená v Štátnom archíve v Bratislave.

ROZDIELY MEDZI KRONIKAMI

	Pezinská kronika	Bratislavská kronika
Rozsah	619 s.	808 + 692 s.
Jazyk	latinský + nemecké vsuvky	latinský, slovenský
Zachytené obdobie	1673 – 1905	1676 –
Štruktúra	chronologicky	tematicky, chronologicky
Spôsob písania	retrospektívne, súveki pisári	súveki pisári

Ilustrácie:
Rez architektúrou pezinského kláštora — Ukážka záznamu v pezinskej kronike — Situovanie kapucínskych kláštorov na území dnešného Slovenska — Pezinská kronika — Bratislavská kronika (druhý zväzok) — Titulný list bratislavskej kroniky — Titulný list pezinskej kroniky — Ukážka záznamu v bratislavskej kronike

Trnavská univerzita v Trnave, Filozofická fakulta
Projekt Ministerstva školstva Slovenskej republiky
KEGA č. 01STTU-4/2014 *Fenomenológia kapucínskej architektúry a kultúrne dejiny Slovenska*, riešený v rokoch 2014 – 2016.
Vedúci riešiteľ: Doc. Mgr. Ladislav Tkáčik, PhD.
Emailový kontakt: ladislav.tkacik@truni.sk
Riešiteľský kolektív: Prof. Ph.D. Marta Dobrotková, CSC., Doc. Mgr. Anton Vydra, PhD., Mgr. Erika Juríková, PhD.